

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

ЛІ ЛІЦЮАНЬ

УДК 378.091.3:[373.011.3-051:78]:005.336.2](043.3)

**ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ
ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент
ОВЧАРЕНКО НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА,
Криворізький державний
педагогічний університет,
професор кафедри методики музичного
виховання, співу та хорового диригування.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЛОБОВА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка,
професор кафедри дошкільної і початкової освіти;

кандидат педагогічних наук
МЕРЕЖКО ЮЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
завідувач кафедри академічного та естрадного
вокалу Інституту мистецтв.

Захист відбудеться 03 квітня 2020 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 02 березня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Динамічний розвиток інформаційного суспільства в умовах науково-технічного прогресу, євроінтеграція та реформування вітчизняної освіти зумовлюють необхідність у новій генерації висококваліфікованих учителів, здатних до дослідження й вирішення нагальних проблем освітнього процесу. Вимоги держави щодо вдосконалення фахової освіти вчителів, інтенсифікації їх дослідницької діяльності на засадах компетентнісного підходу засвідчені в законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про наукову та науково-технічну діяльність» (2017), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018). Новітні орієнтири національної освітньої політики України притаманні та співзвучні Китайській Народній Республіці, яка нині демонструє наукові й технічні інновації та здійснює масштабне реформування освіти в контексті Європейської рамки кваліфікацій (2015).

Сьогодні успішність освітньої діяльності сучасного вчителя значною мірою залежить від його здатності застосовувати методологічні знання й уміння для пізнання наукових основ предметної сфери. Відповідно, у вищій мистецькій освіті особливої вагомості набуває формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на основі опанування ними міждисциплінарними знаннями й методологією мистецької та мистецько-педагогічної діяльності у фаховій підготовці. Значний потенціал у формуванні означеного явища має вокально-виконавське мистецтво та вокальна педагогіка з їх глибокими культурно-історичними традиціями та технологічними інноваціями. Оволодіння методами пізнання наукових основ мистецтва співу в процесі вокальної підготовки активізує розвиток вокально-виконавських і вокально-педагогічних здібностей, уможлиблює формування пізнавальної мотивації, науково-творчого та критичного мислення, емоційної сфери, особистісної та професійної рефлексії, ціннісного ставлення до вокального мистецтва.

Проблеми компетентності вчителів постійно знаходяться в центрі уваги сучасних вітчизняних і зарубіжних учених, дослідження яких здійснювалися за такими напрямками, як: концептуальні основи професійної компетентності вчителів (С. Гончаренко, В. Луговий, О. Савченко, Г. Селевко, С. Сисоєва та ін.), теоретико-методологічні засади наукової компетентності вчителів (В. Сластьонін, Є. Терещенко, В. Турковський та ін.), теоретичні та практичні аспекти дослідницької компетентності вчителів (О. Бережнова, М. Головань, В. Константінов, А. Хуторський, В. Яценко та ін.), сутність і значення методологічної компетентності різних за фахом учителів (І. Абракова, О. Вегнер, Т. Бондаренко, В. Краєвський, З. Ніконова, В. Смірнова, К. Соловійова та ін.).

В останні десятиріччя розкрито широке коло питань компетентності вчителів музичного мистецтва, а саме: професійної компетентності вчителів музичного мистецтва (О. Єременко, О. Лобова, М. Михаськова, Н. Мурована, Г. Ніколаї, Г. Падалка, О. Рудницька, І. Полубоярина, Т. Танько, О. Щолокова та ін.); формування методологічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва (Є. Абдулін, А. Козир, О. Олексюк та ін.); обґрунтування

методологічних знань, умінь майбутніх учителів музичного мистецтва (А. Растрігіна, О. Реброва, В. Черкасов та ін.).

Важливе значення для розробки методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки мали праці з філософії мистецтва (Аристотель, Г. Коломієць, Т. Ман, Платон, І. Трифонова та ін.), музичної герменевтики й семіотики (М. Бонфельд, В. Москаленко, Л. Шаповалова, С. Шип та ін.), мистецтвознавства (В. Багадуров, Б. Гнидь, І. Назаренко, О. Самойленко та ін.), психофізіології (Д. Аспелунд, І. Павлов, Л. Работнов, І. Сеченов, Р. Юсон, О. Яковлев та ін.).

У наукових працях учених розкрито різні аспекти вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності, а саме: наукові засади вокального виконавства (Н. Гребенюк, Ф. Заседателев, Ю. Клименко, Дж. Лаурі-Вольпі, О. Єрошенко, В. Морозов, І. Силаньєва, О. Стахевич та ін.); теоретико-методологічні основи вокальної педагогіки (В. Антонюк, М. Гарсія, Л. Дмитрієв, В. Ємельянов, Д. Люш, К. Мазурін, А. Менабені, К. Плужніков, С. Сонкі, Г. Стулова, В. Юшманов та ін.).

Специфіка вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва представлена в працях вітчизняних (Л. Василенко, Н. Кьон, Ю. Мережко, Н. Овчаренко, Н. Толстова, Ю. Юцевич та ін.) та китайських учених (Ван Чень, Лай Сяоцінь, Лю Веньцзун, Лю Цзя, Цзінь Нань, Цзіньхен Ген, Цзяньшу Ван, Чен Дін, Чуньпен Лі та ін.).

Разом із тим, проблема формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки ще не була предметом цілісного наукового дослідження. Актуальність і доцільність вирішення обраної проблеми підсилюється наявною низкою суперечностей між:

- науково обґрунтованою дефініцією методологічної компетентності та відсутністю її теоретичного обґрунтування в контексті фахової, зокрема вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва;
- нагальною потребою вдосконалення методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки та відсутністю розробленої методики формування означеного явища;
- необхідністю формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки та відсутністю визначених критеріїв її оцінювання.

Ураховуючи актуальність проблеми, її недостатню теоретичну розробленість та значущість формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва відповідно до вимог європейського та вітчизняного освітнього простору, темою дисертаційної роботи було обрано: **«Формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і становить частину наукової теми «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики та

хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти» (реєстраційний номер 0114U007160).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 8 від 29 березня 2018 р.).

Мета дослідження полягає в розробці та експериментальній перевірці методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання**:

1. З'ясувати стан вивчення обраної проблеми та науковий тезаурус дослідження в педагогічній і мистецькій теорії.

2. Розкрити сутність та компонентну структуру методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

3. Розробити методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

4. Визначити критеріальний апарат для діагностики сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

5. Експериментально перевірити методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Об'єкт дослідження – процес вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – методика формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Методологічну основу дослідження становлять: положення про діалектичність та детермінованість світобуття; єдність науки, освіти, мистецтва; взаємозв'язок теорії та практики; сучасні концепції про гуманізацію, гуманітаризацію й культурологізацію музично-педагогічної освіти; науковий тезаурус дослідження; ідеї та принципи методологічних підходів: міждисциплінарного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, акмеологічного, культурологічного; теорії вокального звукоутворення та принципи навчання мистецтву співу.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення та висновки: філософії мистецької освіти (І. Зязюн, А. Ключев, Г. Коломієць, О. Лосєв, О. Рудницька та ін.); теорії педагогічної освіти (С. Гончаренко, В. Сластьонін та ін.); компетентнісного підходу в підготовці вчителя (В. Луговий, О. Савченко, Г. Селевко, С. Сисоєва та ін.); методологічної компетентності педагога (І. Абракова, О. Вегнер, Т. Бондаренко, З. Ніконова, В. Смірнова, К. Соловйова та ін.); теоретичних основ музично-педагогічної освіти (О. Єременко, А. Козир, О. Лобова, О. Олексюк, Г. Ніколаї, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Щолокова та ін.); формування змісту методологічної

підготовки вчителя музичного мистецтва (А. Растрігіна, О. Реброва, В. Черкасов та ін.); міждисциплінарного підходу до наукового знання про співацький процес (Ф. Заседателев, В. Морозов, Л. Работнов, І. Силаньєва, Р. Юсон, О. Яковлев та ін.); науково-теоретичних засад вокального виконавства (В. Багадуров, М. Гарсія, Н. Гребенюк, Ю. Клименко, О. Єрошенко, І. Назаренко, П. Тозі, О. Стахевич та ін.); теоретичних і методологічних аспектів вокальної педагогіки (В. Антонюк, Л. Дмитрієв, В. Ємельянов, Д. Люш, К. Мазурін, А. Менабені, С. Сонкі, Г. Стулова, В. Юшманов, та ін.); досліджень вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва (Л. Василенко, Н. Кьон, Ю. Мережко, Н. Овчаренко, Ю. Юцевич та ін.).

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження: *теоретичні*: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, конкретизація – для формування наукового тезаурусу дослідження; теоретичний, структурно-функціональний аналізи – для виявлення сутності поняття «методологічна компетентність учителя музичного мистецтва» та обґрунтування компонентів структури методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва; комплексний аналіз, конструювання, теоретичного моделювання, узагальнення – для розробки моделі методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; визначення критеріїв і показників оцінювання сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; *емпіричні*: діагностування – спостереження, опитування, тестування, бесіди, аналіз наукових та навчально-методичних робіт, науково-творчих завдань, оцінювання вокальних виступів та результатів педагогічної практики, самооцінювання – для визначення рівня сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; *математичної статистики* – значення критерію Фішера для перевірки однорідності двох вибірок за результатами педагогічного експерименту.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*: здійснено цілісне дослідження формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; розкрито сутність поняття «методологічна компетентність учителя музичного мистецтва», що в дослідженні розглядається як системне особистісно-професійне, динамічне утворення, яке є здатністю вирішувати фахові завдання, що базується на мотиваційній, інформаційно-дослідницькій, рефлексивно-самовдосконалюваній спрямованості особистості; сформованості всезагальних, загальнонаукових, музично-педагогічних знань і вмінь та практичному виявленні їх у фаховій діяльності. Обґрунтовано структуру методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яка включає такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, інформологічно-дослідницький, світоглядно-загальнонауковий, конкретною науково-технологічний, рефлексивно-

самовдосконалювальний. Розроблено методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки (складові: цільова, теоретико-методологічна, процесуальна, критеріально-результативна) на засадах міждисциплінарного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, акмеологічного, культурологічного підходів, основою якої є обґрунтовані педагогічні умови: активізація пізнавальної мотивації студентів на опанування основами наукового пізнання вокального виконавства та вокальної педагогіки; застосування наукової екстраполяції як методологічної процедури в процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; включення студентів у процесі вокальної підготовки до різних видів науково-дослідницької діяльності; стимулювання розвитку науково-методичної творчості майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях із вокальних дисциплін для досягнення їх наукового, професійного та особистісного акме, та розроблені методи, що класифіковано, як: мотиваційні, міждисциплінарні, науково-діяльнісні та науково-творчі. Визначено критерії та показники сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки (мотиваційно-аксіологічний, інформаційно-пошуковий, світоглядно-міждисциплінарний, науково-діяльнісний, творчо-самовдосконалювальний).

Уточнено сутність поняття «методологічна компетентність» та спорідненого з ним тезаурусу наукового дослідження; педагогічні принципи формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Подальшого розвитку набула методика фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці методів діагностики сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Міждисциплінарні розробки поєднання вокальної підготовки та науково-дослідницької діяльності студентів можуть бути застосовані під час роботи над курсовими та кваліфікаційними роботами; екстрапольовані в інші види виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Обґрунтовану й експериментально перевірену методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки можливо впроваджувати в освітній процес підготовки бакалаврів і магістрів під час вивчення дисциплін «Методика постановки голосу», «Методика викладання вокалу», «Вокальний клас».

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №1767/24/3 від 21.08.2019 р.), Криворізького державного педагогічного університету (довідка №09/1-421/3 від 09.09.2019 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 2636 від 05.09.2019 р.).

Апробацію отриманих результатів дослідження здійснено у формі виступів і доповідей на конференціях різних рівнів: *міжнародних* – «Perspectives

of science and education» (Карлови Вари – Київ, 2018), «Наука, технології, інновації: світові тенденції та регіональний аспект» (Одеса, 2018), «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції» (Київ, 2018), «Мистецький освітній простір у контексті формування сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2019), «Музичне мистецтво ХХІ століття – історія, теорія, практика» (Дрогобич, 2019), «Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі» (Чернівці, 2019); *всеукраїнських* – «Мистецька освіта: теорія, методологія, технології» (Кривий Ріг, 2017) «Освітологія – 2019. Забезпечення якості вищої освіти в університеті: рух України до європейського союзу» (Київ, 2019); на щорічних звітних наукових заходах аспірантів факультету музичної та хореографічної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено в 11 публікаціях автора, з них 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжних наукових виданнях, 4 праці апробаційного характеру.

Особистий внесок здобувача у статті [1] полягає в обґрунтуванні методів подолання недоліків вокального інтонування, які сприятимуть успішному формуванню методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (339 найменувань, з них 7 – іноземними мовами), додатків. Повний обсяг дисертації становить 256 сторінок, із яких основного тексту – 187 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми; означено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито методологічні та теоретичні основи дослідження; висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено відомості щодо апробації й упровадження результатів дослідження та структури й обсягу дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні основи формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки**» розкрито тезаурус наукового дослідження формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; проаналізовано стан обраної проблеми в педагогічній і мистецькій теорії та практиці; обґрунтовано сутність і структуру формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Обґрунтовано тезаурус наукового дослідження, у якому поняття класифіковано за трьома групами: до першої групи віднесено поняття, які розкривають сутність компетентності вчителя: «компетентність» (В. Луговий, І. Зязюн, Дж. Равен, Г. Селевко, С. Сисоєва та ін.), «компетенція» (Г. Беленька, А. Хуторський та ін.), «професійна компетентність учителя» (О. Савченко,

Н. Семенюк та ін.), «фахова компетентність учителя» (М. Михаськова, Т. Танько та ін.), «дослідницька компетентність учителя» (О. Бережнова, М. Головань, А. Губайдулін, В. Константинов та ін.), «наукова компетентність учителя» (Є. Терещенко, В. Турковський, В. Черкасов та ін.), «науково-дослідницька компетентність учителя» (В. Шестак, Н. Шестак та ін.); до другої групи включено поняття, які розкривають зміст методологічної компетентності вчителя: «методологія» (С. Гончаренко, Д. Чернілевський, Г. Щедровицький та ін.), «науковий метод пізнання» (В. Абушенко, О. Алексєєв, А. Грицанов та ін.), «методологія педагогічного дослідження» (О. Дубасенюк, В. Краєвський та ін.), «методологія дослідження педагогіки музичного мистецтва» (Е. Абдулін, А. Козир, Г. Ніколаї, О. Олексюк, В. Орлов, А. Растригіна, О. Реброва, В. Черкасов та ін.), «методологічні знання» (Л. Зоріна, О. Комаров, та ін.), «методологічні вміння» (Г. Галкіна, П. Самойленко, В. Тушева та ін.), «методологічна культура вчителя» (Е. Абдулін, Г. Валєєв, П. Кабанов, О. Лаврентьєва, В. Тушева та ін.), «методологічна компетентність учителя» (І. Абракова, Т. Бондаренко, О. Вегнер, В. Краєвський, В. Сластьонін та ін.); до третьої групи ввійшли поняття, які змістовно пов'язані з вокальною підготовкою вчителя: «вокальна підготовка» (Л. Василенко, Лай Сяоцінь, О. Маруфенко, Л. Тоцька та ін.), «вокально-виконавська підготовка» (М. Жишкович), «вокально-педагогічна підготовка» (Н. Овчаренко).

З'ясовано, що компетентність є особистісною якістю та здатністю особи вирішувати професійні завдання певного класу, що вимагає реальних знань, умінь, навичок, досвіду та має вияв у практиці професійної діяльності (І. Зязюн, С. Сисоєва). На основі аналізу низки понять: методологічні знання й уміння – методологічна компетентність – методологічна культура вчителя музичного мистецтва аргументовано, що в сучасному контексті наукового педагогічного знання необхідною ланкою при переході до методологічної культури педагога є його методологічна компетентність. Подано авторське розуміння поняття *«методологічна компетентність учителя музичного мистецтва»* як *системного особистісно-професійного, динамічного утворення, яке є здатністю вирішувати фахові завдання, що базується на мотиваційній, інформаційно-дослідницькій, рефлексивно-самовдосконалюваній спрямованості особистості; сформованості всезагальних, загальнонаукових, музично-педагогічних знань і вмінь та практичному виявленні їх у фаховій діяльності.* Вокальну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва окреслено як освітній процес формування в студентів готовності до вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності на засадах опанування ними цінностями вокального мистецтва й вокальної педагогіки на засадах компетентнісного підходу.

Результати аналізу педагогічної та мистецької теорій, діючих робочих програм із методологічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, сучасного стану формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки (опитування 112 респондентів закладів вищої мистецько-педагогічної освіти) засвідчили

актуальність і недостатню розробленість обраної проблеми; необхідність формування означеного явища не тільки в магістратурі, але й на старших курсах фахової підготовки бакалаврів. Виявлено недостатню врахованість навчального матеріалу з методології вокального виконавства та вокальної педагогіки у змісті вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Вивчення науково-теоретичного досвіду надало можливість розкрити чотири рівні методології вокально-виконавського мистецтва й вокальної педагогіки, наразі: філософського, в основі якого лежать наукові концепції філософів, які виявляють світоглядні, етичні, естетичні цінності музичного (вокального) мистецтва та всезагальні методи пізнання (Аристотель, М. Бахтін, Г. Гегель, О. Лосєв, Т. Манн, Платон, І. Трифонова та ін.); загальнонаукового, який базується на положеннях, ідеях, принципах різних наук та відповідних їм методах, як: герменевтика (Ф. Аст, Г. Гадамер, Ю. Шаєва, Л. Шаповалова, Ф. Шлесрмахер та ін.), семіотика (М. Арановський, М. Бонфельд, В. Москаленко, С. Шип та ін.), музикознавство (В. Багадуров, Б. Гнидь, К. Нікольська-Берегова, І. Назаренко, О. Самойленко та ін.), психологія (І. Павлов, І. Сеченов та ін.), психофізіологія (Д. Аспелунд, М. Гарсія, Л. Работнов, Р. Юсон, О. Яковлєв та ін.), фоніатрія та фонопедія (Д. Вільсон, В. Ємельянов та ін.); конкретнонаукового, основу якого складають теорії, закономірності та принципи вокально-виконавського мистецтва (Н. Гребенюк, Ф. Ламперті, Дж. Лаурі-Вольпі, В. Морозов, І. Силантьєва, О. Стахевич, В. Юшманов та ін.) і вокальної педагогіки (В. Антонюк, Л. Дмитрієв, П. Голуб'єв, А. Менабені, Д. Люш, Ю. Юцевич та ін.); технологічного, який забезпечує традиційні та інноваційні вокальні методики й вокально-педагогічні технології (В. Ємельянов, К. Лінклейтер, Д. Огороднов, С. Рігс та ін.). Визначено, що формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки базується на опануванні студентами методологією вокально-виконавського мистецтва й вокальної педагогіки.

Обґрунтовано структуру методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яка включає в себе такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, інформологічно-дослідницький, світоглядно-загальнонауковий, конкретнонауково-технологічний, рефлексивно-самовдосконалювальний.

Констатовано, що *мотиваційно-ціннісний компонент* передбачає сформованість здатностей: до усвідомлення цінності сформованої мотивації до наукового пізнання мистецтва співу; наявності пізнавальних мотивів до методології вокального мистецтва й вокальної педагогіки; позитивного ставлення особистості до формування методологічної компетентності в процесі вокальної підготовки. *Інформологічно-дослідницький компонент* включає здатності: до усвідомлення цінності інформаційної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва для вирішення проблем вокального навчання; створення стратегії інформаційного пошуку необхідного матеріалу для вирішення актуальних проблем вокального виконавства й вокальної педагогіки, застосування знання й уміння знаходити, аналізувати, синтезувати, узагальнювати інформацію, аналізу інформаційних джерел, збирання даних для опрацювання у сфері вокально-виконавського мистецтва та вокальної педагогіки; розвитку інформаційно-

пошукових здібностей у процесі дослідження наукових основ співу. До *світоглядно-загальнонаукового компоненту* належать здатності: до усвідомлення цінності досвіду філософії, загальнонаукових основ у процесі вокальної підготовки; опанування й оперування методологічними знаннями й уміннями у сфері вокального виконавства й вокальної педагогіки з філософії мистецтва, музичної герменевтики, музичної семіотики, мистецтвознавства, психофізіології та інших дотичних наук; розвитку самостійного науково-творчого та критичного мислення й переведення його в особистісну рису в процесі реалізації філософського й загальнонаукового досвіду у вокальній підготовці. *Конкретнонауково-технологічний компонент* структури методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва включає здатності: до усвідомлення цінності науково-технологічних знань і вмінь застосовувати наукові методи пізнання в дослідженні практичних проблем вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності; опанування й реалізації методологічних знань і вмінь у дослідженні наукових основ мистецтва співу; зростання власних науково-діяльнісних рис дослідника в процесі вокальної підготовки. *Рефлексивно-самовдосконалювальний компонент* передбачає сформованість здатностей: до усвідомлення цінності знань і вмінь саморозвитку й самовдосконалення в процесі опанування методологією вокального мистецтва й вокальної педагогіки; використання знань і вмінь саморозвитку й самовдосконалення методологічної компетентності у вокальному навчанні; професійно-особистісної рефлексії за результатами наукової діяльності.

Таким чином, у розділі з'ясовано стан вивчення обраної проблеми та науковий тезаурус дослідження в педагогічній і мистецькій теорії, розкрито сутність та компонентну структуру методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

У другому розділі «**Методичні основи формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки**» обґрунтовано наукові підходи та педагогічні принципи формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; розроблено методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Аргументовано, що методика формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки ґрунтується на засадах міждисциплінарного, особистісно-діялісного, компетентнісного, акмеологічного, культурологічного наукових підходів. Міждисциплінарний підхід (А. Колот, Н. Удіна та ін.) сприяв встановленню зв'язків різних наук із науковим знанням мистецтва співу для отримання науково-інтегративного вокального досвіду. Особистісно-діялісний підхід (Л. Виготський, Н. Кузьміна, О. Леонт'єв, Г. Падалка та ін.) дав змогу врахувати рівень пізнавальної мотивації, загальні й вокальні здібності, індивідуальні риси кожного студента у формуванні методологічної компетентності; опанувати різними видами наукової діяльності вчителя музичного мистецтва.

Компетентнісний підхід (С. Сисоєва, О. Щолокова та ін.) забезпечив формування в студентів методологічних знань, умінь і здатностей їх застосовувати у вокальному навчанні. Акмеологічний підхід (Т. Дерека, А. Козир, В. Федоришин та ін.) надав можливість спрямувати вокальний процес на наукове, професійне та особистісне зростання студентів, досягнення ними найвищих науково-творчих результатів. Культурологічний підхід (В. Антонюк, І. Зязюн, О. Рудницька, О. Стахевич та ін.) уможливив використання в дослідженні світового вокально-наукового досвіду, усвідомлення студентами загального й одиничного, спільного й відмінного у вокальному мистецтві та інших видах мистецтва, пізнання специфіки вітчизняних і зарубіжних вокальних традицій.

Відповідно до окреслених підходів обґрунтовано педагогічні принципи формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки: систематичності й послідовності опанування науковими методами пізнання мистецтва співу, міждисциплінарності в пізнанні майбутніми вчителями музичного мистецтва наукових основ вокального виконавства та вокальної педагогіки, науково-творчої ініціативи, єдності наукових і мистецьких досягнень, особистісної зацікавленості та спрямованості на досягнення високого рівня методологічної компетентності, активності, детермінації видів і функцій наукової діяльності вчителя музичного мистецтва, науковості вокального навчання, поліхудожності й культуровідповідності.

Метод теоретичного моделювання дозволив розробити модель методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, яка включає такі складові (рис. 1): цільову, теоретико-методологічну, процесуальну, критеріально-результативну. Обґрунтовано комплекс педагогічних умов та відповідних їм методів, які складають основу процесуальної складової моделі. На мотиваційно-стимулюючому етапі формування означеного феномену реалізовано першу педагогічну умову, як: активізація пізнавальної мотивації студентів на опанування основами наукового пізнання вокального виконавства й вокальної педагогіки та відповідні їй мотиваційні методи. На інформаційно-гносеологічному етапі реалізовано другу педагогічну умову, а саме: застосування наукової екстраполяції як методологічної процедури в процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та відповідні означеній умові міждисциплінарні методи. На науково-діяльнісному етапі реалізовано третю й четверту педагогічні умови, як: включення студентів у процесі вокальної підготовки до різних видів науково-дослідницької діяльності та стимулювання розвитку науково-методичної творчості майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях із вокальних дисциплін для досягнення їх наукового, професійного й особистісного акме. Подано відповідні означеним педагогічним умовам методи (мотиваційні, міждисциплінарні, науково-діяльнісні та науково-творчі).

Таким чином, у розділі представлено розроблену автором модель методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; обґрунтовано наукові підходи, педагогічні принципи, педагогічні умови та методи реалізації означеного процесу.

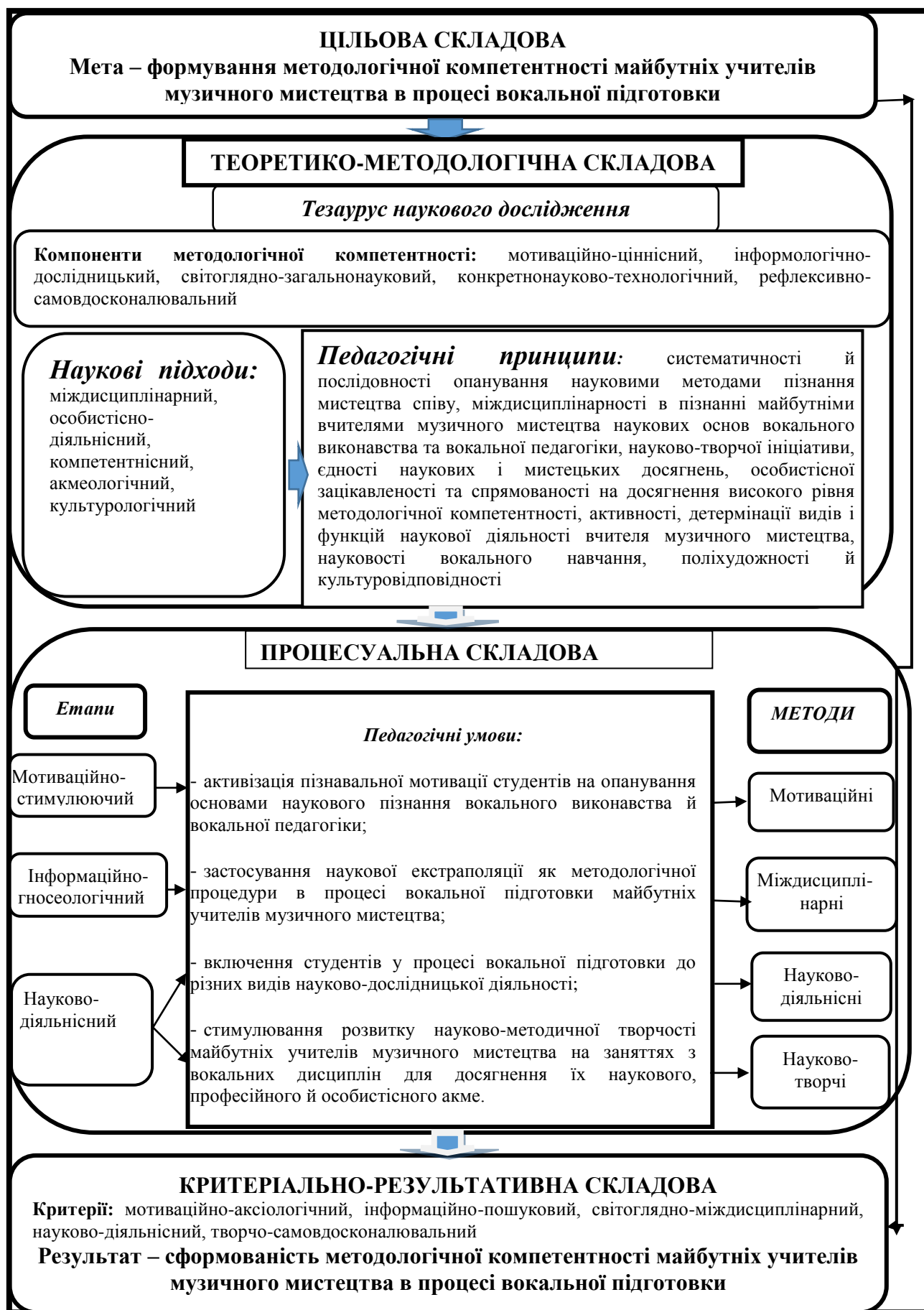

Рис. 1. Модель методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки

У третьому розділі «**Експериментальна перевірка методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки**» представлено результати педагогічної діагностики щодо визначення рівнів сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, упровадження методики формування означеного феномену; аналізу експериментального дослідження.

Педагогічний експеримент із перевірки методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки здійснено за трьома етапами: констатувальний, формувальний, контрольний. Констатувальний етап було спрямовано на педагогічну діагностику сформованості компонентів методологічної компетентності студентів у процесі вокальної підготовки. Для досягнення його мети в роботі розроблено критеріальний апарат.

Мотиваційно-ціннісний компонент оцінювався за мотиваційно-аксіологічним критерієм і такими показниками: ступінь усвідомлення цінності сформованої мотивації до наукового пізнання мистецтва співу; міра сформованості пізнавальних мотивів до методології дослідження вокального мистецтва й вокальної педагогіки; ступінь сформованості позитивного ставлення особистості до формування методологічної компетентності в процесі вокальної підготовки. Інформологічно-дослідницький компонент оцінювався за інформаційно-пошуковим критерієм та відповідними показниками: ступінь усвідомлення цінності інформаційної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва для вирішення проблеми вокального навчання; міра сформованості знань і вмінь створювати стратегію інформаційного пошуку для вирішення актуальних проблем вокального навчання; ступінь сформованості вмінь знаходити, аналізувати, синтезувати, узагальнювати інформацію для дослідження у сфері вокально-виконавської та вокальної педагогіки; міра сформованості здатності особистості до розвитку інформаційно-пошукових здібностей у процесі дослідження наукових основ співу. Світоглядно-загальнонауковий компонент оцінювався за світоглядно-міждисциплінарним критерієм та означеними показниками: ступінь усвідомлення цінності досвіду філософії, загальнонаукових основ у процесі вокальної підготовки; міра опанування й оперування методологічними знаннями й уміннями у сфері вокального виконавства й вокальної педагогіки з філософії мистецтва, музичної герменевтики, музичної семіотики, мистецтвознавства, психофізіології та інших дотичних наук; ступінь розвитку самостійного науково-творчого та критичного мислення й переведення його в особистісну рису в процесі реалізації філософського й загальнонаукового досвіду у вокальній підготовці. Конкретнонауково-технологічний компонент оцінювався за науково-діяльнісним критерієм, його показниками визначено: міру усвідомлення цінності науково-технологічних знань і вмінь застосовувати наукові методи пізнання в дослідженні практичних проблем вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності; рівень сформованості вмінь з методології

педагогічних досліджень у сфері вокального виконавства та вокальної педагогіки; рівень сформованості вмінь до зростання власних науково-діяльнісних якостей дослідника в процесі вокальної підготовки. Рефлексивно-самовдосконалювальний компонент оцінювався за творчо-самовдосконалювальним критерієм та такими показниками: міра усвідомлення значенневої цінності знань і вмінь саморозвитку й самовдосконалення в процесі опанування методологією педагогічного дослідження вокального виконавства й вокальної педагогіки; ступінь сформованості вмінь саморозвитку й самовдосконалення методологічної компетентності в процесі вокальної підготовки; міра сформованості професійно-особистісної рефлексії за результатами наукової діяльності.

Здійснено добір і модифікацію діагностичних методик, зокрема: тест «Мотивація методологічної діяльності» (методика К. Замфір у модифікації А. Реана); опитувальник «Інформаційна культура вчителя» (за С. Сисоевою та Л. Козак); опитувальник для оцінки рівня науково-творчого мислення особистості (за Е. Роговим); тест «Індивідуальна міра вияву рефлексивності» (за А. Карповим, В. Пономарьовою) та розробку авторських тестів і опитувальників. Узагальнення отриманих даних експерименту дозволило виявити рівні сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки за 5 бальною шкалою оцінювання: високий рівень продемонстрували студенти ЕГ – 6,25 % і КГ – 4,26 %, середній рівень показали студенти ЕГ – 35,41 % і КГ – 34,04 %, низький рівень продемонстрували студенти ЕГ – 58,33 % і КГ – 61,70 %.

Мотиваційно-стимулюючий етап формувального експерименту було спрямовано на ознайомлення студентів зі специфікою вокально-педагогічної роботи; зацікавлення й пізнання науковими основами вокального виконавства і вокальної педагогіки. У процесі такого етапу формувався мотиваційно-ціннісний компонент за реалізації першої педагогічної умови та відповідних їй методів: «подиву й захоплення», «створення ситуації успіху», самостійно-пошукових завдань, евристичної бесіди, аналізу, синтезу, класифікації, узагальнення, стимуляції професійно-особистісної потреби в наукових знаннях; аналогії та порівняння, творчо-аналітичних завдань; науково-методичного проєкту; зацікавлення різними видами наукової діяльності. Інформаційно-гносеологічний етап експерименту було націлено на опанування майбутніми вчителями музичного мистецтва знаннями й уміннями пошуку наукової інформації з мистецтва співу; базовими поняттями вокального виконавства й вокальної педагогіки; основами методології музично-педагогічного дослідження; знаннями всезагальних, загальнонаукових і конкретнонаукових методів дослідження мистецтва співу. У процесі означеного етапу формувався інформологічно-дослідницький та світоглядно-загальнонауковий компоненти за реалізації другої педагогічної умови й відповідних до умови методів: діалектичного, феноменологічного, аксіологічного історичного, герменевтичного й семіотичного аналізу; психофізіологічного аналізу, діагностики вокальних знань, умінь, навичок, здібностей. Науково-діяльнісний

етап експерименту було спрямовано на оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва практичними вміннями застосовувати міждисциплінарні зв'язки та методи пізнання в процесі вокального навчання; аналізувати, оцінювати, синтезувати вокальні методи; використовувати методологічну рефлексію та самовдосконалюватися. Під час проходження науково-діяльнісного етапу в студентів формувалися конкретнонауково-технологічний і рефлексивно-самовдосконалювальний компоненти за реалізації третьої та четвертої педагогічних умов та відповідних до означених умов методів: стимулювання почуття задоволення в процесі виконання різних видів науково-дослідницької діяльності, вокального навчання й розвитку (емпіричний, концентричний, фонопедичний, фонетичний та ін.), проблемно-пошукових завдань, ретроспективного аналізу вокально-виконавського й вокально-педагогічного мистецтва; систематизації науково-методичних праць із вокального виконавства й вокальної методики; класифікації вокальних методик, технологій навчання співу; методологічного аналізу, пояснення, наукової та мистецької асоціації, самостійного формування наукового апарату та тезаурусу дослідження, самостійного завдання, методологічної рефлексії, розробки концепції дослідження актуального питання вокального мистецтва чи вокальної педагогіки, моделювання, презентацій вокально-виконавських, вокально-педагогічних інновацій, наукового проекту.

На контрольному етапі експерименту здійснено аналіз отриманих даних, за результатами яких з'ясовано зростання всіх означених у роботі компонентів методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, статистичну обробку за допомогою багатофункціонального критерію φ *Фішера, який підтвердив їх достовірність. Якісні та статистичні результати експериментального дослідження дали змогу з'ясувати динаміку рівнів сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, яка відображена в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки

Рівні	ГРУПИ		Показник змін	ГРУПИ		Показник змін
	на початку експерименту			на кінець експерименту		
	ЕГ	КГ		ЕГ	КГ	
Низький (несформовано)	0,58	0,62	-0,04	0,15	0,43	-0,28
Середній і високий (сформовано)	0,42	0,38	0,04	0,85	0,57	0,28

Таким чином, у дисертаційній роботі обґрунтовано теоретичні й методичні основи вирішення проблеми формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. Отримані результати, за яких досягнуто мету й вирішено завдання дослідження, дали підставу для формулювання таких **висновків**:

1. З'ясовано стан вивчення обраної проблеми формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. Аргументовано, що означена проблема не була предметом цілісного наукового аналізу, недостатньо окреслено теоретичні й методичні основи формування означеного явища. Обґрунтовано тезаурус наукового дослідження формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, який включає три групи понять: поняття, які розкривають сутність компетентності вчителя; поняття, які розкривають зміст методологічної компетентності вчителя; поняття, які змістовно пов'язані з вокальною підготовкою майбутніх учителів музичного мистецтва.

2. Розкрито сутність методологічної компетентності вчителя музичного мистецтва, що є системним особистісно-професійним, динамічним утворенням і здатністю вирішувати фахові завдання, що базується на мотиваційній, інформаційно-дослідницькій, рефлексивно-самовдосконалюваній спрямованості особистості; сформованості всезагальних, загальнонаукових, музично-педагогічних знань і вмінь та практичному виявленні їх у фаховій діяльності. Формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки базується на опануванні студентами методологією вокально-виконавського мистецтва й вокальної педагогіки.

Визначено структуру методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яка включає такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, інформологічно-дослідницький, світоглядно-загальнонауковий, конкретнонауково-технологічний та рефлексивно-самовдосконалювальний.

3. Розроблено методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки на основі реалізації таких наукових підходів: міждисциплінарного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, акмеологічного, культурологічного та відповідних їм педагогічних принципів: систематичності й послідовності опанування науковими методами пізнання мистецтва співу, міждисциплінарності в пізнанні майбутніми вчителями музичного мистецтва наукових основ вокального виконавства й вокальної педагогіки, науково-творчої ініціативи, єдності наукових і мистецьких досягнень, особистісної зацікавленості та спрямованості на досягнення високого рівня методологічної компетентності, активності, детермінації видів і функцій наукової діяльності вчителя музичного мистецтва, науковості вокального навчання, поліхудожності й культуровідповідності.

Представлено модель методики формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, яка включає цільову, теоретико-методологічну, процесуальну та критеріально-результативну складові. Визначено педагогічні умови формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, як: активізація пізнавальної мотивації студентів на опанування основами наукового пізнання вокального виконавства й вокальної педагогіки; застосування наукової екстраполяції як методологічної процедури в процесі

вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; включення студентів у процесі вокальної підготовки до різних видів науково-дослідницької діяльності; стимулювання розвитку науково-методичної творчості майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях із вокальних дисциплін для досягнення їх наукового, професійного та особистісного акме. Класифіковано комплекс методів відповідно до обраних педагогічних умов, як-от: мотиваційні, міждисциплінарні, науково-діяльнісні та науково-творчі.

4. Визначено критеріальний апарат для діагностики сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, який включає п'ять критеріїв відповідно до компонентів структури методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, а саме: мотиваційно-аксіологічний, інформаційно-пошуковий, світоглядно-міждисциплінарний, науково-діяльнісний, творчо-самовдосконалювальний. Мотиваційно-ціннісний компонент оцінювався за мотиваційно-аксіологічним критерієм (показники: ступінь усвідомлення цінності сформованої мотивації до наукового пізнання мистецтва співу; міра сформованості пізнавальних мотивів до методології дослідження вокального мистецтва й вокальної педагогіки; ступінь сформованості позитивного ставлення особистості до формування методологічної компетентності в процесі вокальної підготовки). Інформологічно-дослідницький компонент оцінювався за інформаційно-пошуковим критерієм (показники: ступінь усвідомлення цінності інформаційної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва для вирішення проблеми вокального навчання; міра сформованості знань і вмінь створювати стратегію інформаційного пошуку для вирішення актуальних проблем вокального навчання; ступінь сформованості вмінь знаходити, аналізувати, синтезувати, узагальнювати інформацію для дослідження у сфері вокально-виконавської та вокальної педагогіки; міра сформованості здатності особистості до розвитку інформаційно-пошукових здібностей у процесі дослідження наукових основ співу). Світоглядно-загальнонауковий компонент оцінювався за світоглядно-міждисциплінарним критерієм (показники: ступінь усвідомлення цінності досвіду філософії, загальнонаукових основ у процесі вокальної підготовки; міра опанування й оперування методологічними знаннями й уміннями у сфері вокального виконавства й вокальної педагогіки з філософії мистецтва, музичної герменевтики, музичної семіотики, мистецтвознавства, психофізіології та інших дотичних наук; ступінь розвитку самостійного науково-творчого і критичного мислення та переведення його в особистісну рису в процесі реалізації філософського й загальнонаукового досвіду у вокальній підготовці). Конкретнонауково-технологічний компонент оцінювався за науково-діяльнісним критерієм (показники: міра усвідомлення цінності науково-технологічних знань і вмінь застосовувати наукові методи пізнання в дослідженні практичних проблем вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності; рівень сформованості вмінь з методології педагогічних досліджень у сфері вокального виконавства й вокальної педагогіки; рівень сформованості вмінь до зростання власних науково-діяльнісних якостей дослідника в процесі вокальної підготовки. Рефлексивно-

самовдосконалювальний компонент оцінювався за творчо-самовдосконалювальним критерієм і такими показниками: міра усвідомлення значеннєвої цінності знань і вмінь саморозвитку й самовдосконалення в процесі опанування методологією педагогічного дослідження вокального виконавства й вокальної педагогіки; ступінь сформованості вмінь саморозвитку й самовдосконалення методологічної компетентності в процесі вокальної підготовки; міра сформованості професійно-особистісної рефлексії за результатами наукової діяльності.

За результатами діагностування визначено три рівні сформованості методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва: високий рівень зафіксовано в студентів ЕГ – 6,25 % і КГ – 4,26 %, середній рівень визначено в студентів ЕГ – 35,41 % і КГ – 34,04 %, низький рівень виявлено в студентів ЕГ – 58,33 % і КГ – 61,70 %.

5. Експериментально перевірено методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, яка базувалася на таких наукових підходах: міждисциплінарному, особистісно-діяльнісному, компетентнісному, акмеологічному й культурологічному та відповідних їм педагогічних принципах; педагогічних умовах і методах, які впроваджено на мотиваційно-стимулюючому, інформаційно-гносеологічному та науково-діяльнісному етапах педагогічного експерименту. За результатом дослідження з'ясовано, що низький рівень сформованості методологічної компетентності зменшився в студентів ЕГ на 43,75 %, у студентів КГ – на 19,15 %; середній рівень збільшився в студентів ЕГ на 10,42 %, у студентів КГ – 10,64 %; високий рівень збільшився в студентів ЕГ на 33,33 %, у студентів КГ – 8,51 %.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. Подальших наукових досліджень потребує проблема формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в системі неперервної музично-педагогічної освіти.

Основні наукові результати дослідження висвітлено в таких працях автора

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Кьон, Н. Г., Лі, Ліцюань. (2018). Методика подолання недоліків вокального інтонування. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*, 3, 122–128.
2. Лі, Ліцюань. (2018). Сутність і зміст поняття «методологічна компетентність вчителя музичного мистецтва». *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки*, 4, 131–138.
3. Лі, Ліцюань. (2018). Тезаурус наукового дослідження формування методологічної компетентності магістрів музичного мистецтва. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*, 155, 171–176.

4. Лі, Ліцюань. (2018). Формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті акмеологічного підходу. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 2 (12), 80 – 89.

5. Лі, Ліцюань. (2019). Методологічна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва: теоретико-аналітичний аспект. *Естетика і етика педагогічної дії*, 19, 113–126.

6. Лі, Ліцюань. (2019). Структура методологічної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*, 14 (2), 87–92.

Статті в зарубіжних наукових виданнях

7. Лі, Ліцюань (2019). Наукові підходи дослідження проблеми методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *The scientific heritage*. Budapest, Hungary 37, 34–37.

Праці апробаційного характеру

8. Лі, Ліцюань. (2018). Формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки в педагогічній теорії та практиці. *Advances of Science. Proceedings of articles the international scientific conference*. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv. 1397 – 1403.

9. Лі, Ліцюань. (2018). До сутності поняття «методологічна культура вчителя музичного мистецтва». *Наука, технології, інновації: світові тенденції та регіональний аспект: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Одеса, 54–56.

10. Лі, Ліцюань. (2019). Формування методологічної компетентності магістрів музичного мистецтва в процесі вокальної діяльності. *Неперервна педагогічна освіта: матеріали Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької*. Київ. 123–123.

11. Лі, Ліцюань. (2019). Діяльнісний підхід у формуванні методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. *Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Чернівці, 70–72.

АНОТАЦІЇ

Лі Ліцюань. Формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми, 2020.

Дисертація є цілісним дослідженням проблеми формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, яка є актуальною у світлі розвитку сучасного інформаційного суспільства, євроінтеграції та реформування освіти, удосконалення фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Розкрито сутність поняття

«методологічна компетентність учителя музичного мистецтва» та окреслено структуру методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Розроблено методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. Визначено критерії та показники сформованості означеного явища. Експериментально перевірено методику формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Ключові слова: вокальна підготовка, компетентність, методологічна компетентність, методологічна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва, структура методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, принципи формування методологічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Ли Лицюань. Формирование методологической компетентности будущих учителей музыкального искусства в процессе вокальной подготовки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Сумской государственной педагогической университет имени А. С. Макаренко. – Сумы, 2020.

Диссертация является целостным исследованием проблемы формирования методологической компетентности будущих учителей музыкального искусства в процессе вокальной подготовки, что является актуальным в свете развития современного информационного общества, евроинтеграции и реформирования образования, усовершенствования подготовки будущих учителей музыкального искусства. Раскрыта сущность понятия «методологическая компетентность учителя музыкального искусства» и очерчена структура методологической компетентности будущих учителей музыкального искусства. Разработана методика формирования методологической компетентности будущих учителей музыкального искусства в процессе вокальной подготовки. Определены критерии и показатели сформированности указанного явления. Экспериментально проверено методику формирования методологической компетентности будущих учителей музыкального искусства в процессе вокальной подготовки.

Ключевые слова: вокальная подготовка, компетентность, методологическая компетентность, методологическая компетентность будущего учителя музыкального искусства, структура методологической компетентности будущих учителей музыкального искусства, принципы формирования методологической компетентности будущих учителей музыкального искусства в процессе вокальной подготовки.

Li Liquan. Formation of future musical art teachers' methodological competence in the process vocal training. – On the rights of manuscript.

Thesis for Candidate of Pedagogical Sciences degree in specialty 13.00.02 – theory and methods of musical education. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – Sumy, 2020.

The thesis is a comprehensive study of the problem of future musical art teachers' methodological competence formation in the process of vocal training, which is relevant in the light of modern information society development, European integration and educational reform, improvement of future musical art teachers professional training. The essence of the concept of “methodological competence of the musical art teacher”, which in the study is defined as a systematic personality-professional, dynamic entity, which is the ability to solve professional tasks based on motivational, informational-research, reflexive-self-improvement direction of the personality; formation of universal, general scientific, music-pedagogical knowledge and skills and their practical identification in the professional activity. Vocal training of future musical art teachers in the study is defined as the educational process of forming students' readiness for vocal-performing and vocal-pedagogical activity based on mastering vocal art and vocal pedagogy values on the basis of a competence approach.

The structure of future musical art teachers' methodological competence is substantiated. It includes the following components: motivational-value, information-research, outlook-general scientific, specific scientific-technological, reflexive-self-improvement. The methodology for forming future musical art teachers' methodological competence in the process of vocal training (components: target, theoretical-methodological, procedural, criteria-resultative) is developed on the basis of interdisciplinary, personality-activity, competence, acmeological, culturological approaches and such pedagogical conditions as activation of students' cognitive motivation to master the basics of scientific cognition of vocal performance and vocal pedagogy; the use of scientific extrapolation as a methodological procedure in the process of future musical art teachers' vocal training; involvement of students in the process of vocal training for various types of scientific activities; stimulating development of future musical art teachers' scientific and methodological creativity at vocal subjects classes in order to achieve their scientific, professional and personal acme.

The criteria and indicators of future musical art teachers' methodological competence formation in the process of vocal training have been determined, in particular: motivational-axiological, information-seeking, outlook-interdisciplinary, research-activity, creative-self-improvement.

The methods of forming future musical art teachers' methodological competence in the process of vocal training have been experimentally tested.

Key words: vocal training, competence, methodological competence, methodological competence of the future musical art teacher, structure of future musical art teachers' methodological competence, principles of future musical art teachers' methodological competence formation in the process of vocal training.

Підписано до друку 28.02.2020 р. Формат 60X90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.